

- Прогалчѣ іа, мила маіку, пруйчїіа.¹⁾ 125 Хем си пўкнах, старѣ іанѣ, зарѣт
Хем си іучи " " хем си плѣче, неіа.
Че іуміра " " неіну лібе. Зѣми пѣжле, стара маіку, рас-
Та си фѣна " " порва севдѣ, пури ма,
105 Та му пїса " " дрўгу пїсму, Та ше видиш, стара маіку, моїту
Хем да іучи " " хем да плѣче. сѣрце.
Дустигнала " " бѣло кнїга Пуцѣрнѣло, стара маіку, като
Бѣло кнїга " " цѣрна пїсма. главнѣб,
Тої си вели " " іудгувѣрѣ: Кату главнѣб, старѣ маіку, пужѣ-
110 — Пудаїте ми " " бѣло кнїга рѣува.
Да іа іуча " " да си видѣа, 130 Фѣнаха гу, старѣ маіку, зарїха гу,
Пїту пїсала " " моїта севдѣ. Зарїха гу " " затрўпаха,
Тої си іучи " " хем си плѣче, Насаїха " " фнѣгу цвѣтѣа,
Ваздїша си " " пуйма си, На главѣта " " да си цѣвтьѣб,
115 Дуїучї си " " бѣло кнїга, Кої как мине " " да си кѣца,
Бѣло кнїга " " цѣрну пїсму. 135 Да си кѣца " " да си нѣси.
Дваш воздѣхна, мила маіко, триш Да си кѣцат " " неїни дрўшки,
пуйма, Неїни дрўшки " " и другѣрки.
Триш пуйма, мила маіку, и издѣхна. Стѣнаха си " " фнѣгу цвѣтѣа,
Заплака му старѣ маїка, зарѣка си. Разлїснаха " " и мезѣрѣат,
120 Заплакала " " и наріча: 140 Пукриха си " " и ширѣк грѣб,
— Сине, сине, мої сине, Мехмѣду ле! Нарѣсте си " " фнѣгу трѣва,
Іа ми менѣ, мої сине, ком іуставѣаш? Да си пасѣт " " сїчка стѣка,
— Іанѣ, іанѣ; іанѣ, іанѣ; старѣ Сїчка стѣка " " дрѣбна стѣка,
маіку! Дрѣбна стѣка " " іагненцѣта,
Ес си іумрѣх, старѣ іанѣ, за севдѣта. 145 Іагненцѣта " " по-манѣнки.

2. Сиракѣ Юсуфѣ умира за Каїмакѣ Дўда.

- 1 Мѣри, лѣубили со, глѣдалу со,
Сирак Іусуф, Каїмак Дўда.
Лѣубили со фнѣгу мѣлку,
Дѣвет гѣдин пулувїна,
5 Та ги нїкуї не іусѣти.
Іусѣти ги тѣхна маїка,
Тѣхна маїка, баш душмѣнка.
Не дѣде им да се зѣмат,
Ми іа дѣде зенгїнолу
10 Зенгїнолу, бенгїнолу,
Ша нанїжат прѣт желтїци.
Іудде дучѣ сирак Іусуф,
Та гу фѣна лѣута трѣска,
Фнѣгу мѣлку дѣвет гѣдин,
15 Дѣвет гѣдин пулувїна.
Той си велї, іудгувѣри:
— Іої ле іанѣ, старѣ маіку!
Иди, іанѣ, пѣмули са,
Порѣчаї си, Каїмак Дуди,
20 Да си дѣїде, да іа вїдѣа,
Да іа вїдѣа, іа да іумро,
Іа да іумро, іа да стѣно.
— Іої ле сїну, Іусуф іагу,
Хѣдїх, сїну, ма не рѣчи,
25 Не пушта іа, прѣво лібе.
Моїли си са на Іаллѣах,
Дано дўїне вїхан вѣтар,
Да раскрїе кучїїата,
Да со лѣбснат тѣлѣвету,
30 Тѣлѣвето, тѣлѣмарѣ.²⁾
Доїде вакѣт да са жѣни,
Да са жѣни Каїмак Дўда.
Лѣу си дѣїде кучїїата,
Тўриха си Каїмак Дўда,
35 Припўкаха тѣѣнки пўшки.
Іусуф рукна, та заплѣка:
— Іої ле, іанѣ, старѣ маіку!
Ела, іанѣ, та ма вдїгни,
Ізнеси ма на чардѣци,
40 На чардѣци, на канѣко.³⁾
Припўкаха тѣѣнки пўшки,
Засвїриха дѣвет зурни,

¹⁾ Прочѣте я.

²⁾ Една невѣстїнска антерїа дѣ земе.

³⁾ Канѣци нарічѣт сюрмелїнтѣ прозорци по старїтѣ кѣщи.

Затумбаха тўпанъету,
Испратѣха Каѣмак Дўда.
45 Йусўф рўкна, та заплāка,
Хѣм си плāче хем нарича:
— Дўни, дўни, вѣхан вѣтар,
Та ѳоткриѣ куѣѣѣата,
Да со лѣбнат тѣлўвету,
50 Тѣлўвету, тѣлўармаго.
Лў си дуѣна вѣхан вѣтар,
Та си раскриѣ куѣѣѣата,
Лѣбснаха са тѣлўвету,
Тѣлўвету, тѣлўармаго,
55 Тѣлўармаго, мўр фѣрежа,
Мор фѣрежа, дўлбѣр ѳашмак.

Дьулбѣр іашмак, фїна фѣса.
Бир іа віде, дѹша даде.
Па маїка му рѹна, заплака:
60 — Іої ле, сїну, Іусуф іагу,
Как ша траїа за тѣбека,
Как ша трѣпѣа пу тѣбека,
Скóро брѣже да си дóідеш,
Да си дóідеш, да ма вóдиш.
65 Пуминó са фнóгу ма́лку,
Минóха са ду три дѣньа,
Разбулѣ са стáра маїка,
Четвѣрѣти ден дѹша даде.
69 И тѣа іумре, и тѣа при нѣг.

3. Мехмедъ се самоубива, че майка му не му позволявала да вземе
Сая Гюржуба.

1 — Излазаш, сину лѹ, влѣзаш,
На іана дѹма не дѹмаш,
На іана дума не галчиш.
Што ми маханьѡ нахождаш?
5 — Іоі іане, іоі стѡра маіку,
Што ти сам, іане, стѡрила?
Што ти сам, маіку, згарділа?
Та си ми, іане, не даде,
Што сам іармаган дупратіл.
10 На бѣла Сѣльа Гѣўржува.
Па ти гу, іане, іудѣе,
Іудѣе, іане, предѣе
На бѣла Фѣтма Пашѡва.
Ни штѡ іа, іане, ни штѡ іа,
15 Ни штѡ іа, маіку, ни штѡ іа!
— Іоі сину, іоі мили сину!
Лицету хи е, сину лѹ,
Бѣла ле кнѣга пазѡрска;
Вѣшките хи са, сину лѹ,
20 Бре, плѣтен гѣтан кѡрлуски;
Іучѣте хи са, сину лѹ,
Чѡрни чурѣши петрѡвки;
Снагата хи е, сину лѹ,
Младу фидѡнче в градинка;
25 Плѣтките хи са, сину лѹ,
На елѡ рѡсѡ^{а1)} в гурѡта;
Прѣстетѡ хи са, сину лѹ,
На Пазѡр тѡнки фишѣци;
Кѹндрите хи са, сину лѹ,
30 На Стамбѡл баш кундражіат.
Гльѡдаі си, сину, сѣди си.
— Іоі іане, іоі стара маіку!
Кугѡту Сѣльа не рѣчиш,
Па іѡзе не штѡ да трѡсьѡ;

35 Іаѣи ша і́да на Пазаръ,^{*)}
Бѣла кадо̀на да зема.
— Не ходи, сину, не ходи!
— Ни штó си, іане, да ходьа.
— Іоі сину, іоі мѣли сѣну!

40 Смеют ти си са сѣльане,
Сѣльане. сину, кумшѣе.
— Іоі іане, іоі стара маїку,
Кугату, іане, ти іумрѣш,
Тугази, іане, ша трóсьа.

45 — Іоі сину, іоі мѣли сину!
Чума́та за менѣ да доїде,
Да си ма, сину, іуда́ри.
— Іоі іане, іоі стара маїку!
Дано́ та чума іуда́ри,

50 Дано́ та чу́ма іутре́пе;
Че си ма, іане, не да́де
Да си севдота́ да збо́ма;
Че ми ку́рема іу́ткòсна,
Че ми срѣ́цету пучерне́,

55 Пучерне́, іане, публи́е.
Гльо́дай си, іане, глю́дай си
Тази́ка главнѣ́а ф о́ганья,
Такво́зи ми е ли́цету,
Такво́зи ми е срѣ́цету.

60 Іоі іане, іоі стара маїку!
Дано́ по-ско́ру да іумрѣш,
Чи ми мла́дусть загі́на,
Чи ми мла́дусть пу́гіна.
— Іоі сину, іоі мѣли сѣну,

65 Дано́ та дрѣ́во іутре́пе,
Дано́ та дрѣ́во затру́па!
— Іоі Іане, іоі стара маїку,
Дано́ ма дрѣ́во іутре́пе,

¹⁾ Ряска = сведени клонове отъ елата.

Пазарджикъ.

- Дано ма дрѣво затрѣпа,
 70 Дано ма брадѣва сусечѣ.
 Зема си брадѣва, іутиде,
 Іутиде Мехмѣд ф гурѣта;
 Та си присѣче, сусѣче,
 Присѣче, маіку, бре сухар,
 75 Ти че си маіку забѣга,
 Забѣга, маіку, пубѣгна,
 Кадѣту дрѣво да пада,
 Ти че го дрѣво дустігна,
 Достігна, іане, іутрѣпа.
 80 Хабѣр си іани дупраті:
 — Дружина, мили другаре!
 Хабѣрат да хи кажете
- Да си пухѣди, пуседі,
 Пу моіте денѣ гудіни,
 85 Да си пухѣди, пушари
 Пу моіте денѣ жалбині.
 Хабѣр іутишлѣ селѣту,
 Кумшиіа впрѣгна кулатѣ,
 Стана кумшиіа, іутиде,
 90 Іутиде пѣстѣта гурѣа.
 Тувари Мехмѣд ф кулатѣ,
 Краѣто му са скрѣшили,
 Раѣто му са прубіле,
 Главѣта му са смѣчала,
 95 Та гу кумшиіе заріха,
 Заріха, бпте приріха.

4. Мехмедъ остава хайдутинъ, защото майка му не му позволява да
 се ожени за либето.

- 1 — Дуделѣ ми, іане мила, дуделѣ ми, дутегна ми,
 Іут ходенѣ " " сос сеіменѣ.
 Седемдесе " " сѣла шѣтам,
 Седемдесе " " моіми лѣубѣам,
 5 Седемдесе " " кѣйткѣи нѣсѣам,
 Па се кѣйткѣи " " не нанѣсих,
 Па се моіми " " не наглѣдах,
 Бекѣар ходѣа " " млѣдус губѣа,
 Сос сеіменѣ " " сос другаре.
 10 Ша си іумра, стѣра маіку, млѣт и зелѣн,
 Млѣт и зелѣн " " при тѣбека.
 — Мене кѣлни, мѣли ле сину, ес да іумра.
 — Как да кѣлна, стѣра маіку, тѣбекѣана?
 — Мене кѣлни, мѣли сину, данѣ іумра,
 15 Ес да іумра " " ти да станѣш
 Данѣ іумрѣ " " твоіа севдѣа.
 — Ша іа зѣма, стѣра маіку, тѣб не пѣтам.
 Ша си іда " " млѣт хайдѣтин,
 Ша іспалѣа " " врѣт селѣту,
 20 Ша ізгурѣа " " врѣт селѣто.
 — Ізгурі си, мѣли сину, іспали си,
 Іспали си " " врѣт селѣту.
 — Ша зѣпалѣам, стѣра маіку, твоіта кѣашта,
 Твоіта кѣшта " " наі-напрѣде.
 25 — Зѣпали си, мѣли сину, ізгурі си.
 Ша та кѣлна " " ша та стигне.
 Данѣ крушѣм " " да іудѣри,
 Да іудари " " тѣбекѣана.
 — Кѣлни, кѣлни, стѣра маіку, да си кѣлнѣш,
 30 Мене крушѣм " " не іудѣрѣа.
 — Дано саблѣа, мѣли сину, да сусѣчѣ,
 Да сусѣче " " тѣбекѣана.
 — Мѣне саблѣа, стѣра ле маіку, не сусѣча.
 — Дано дрѣво, мѣли ле сину, да си пѣдне,
 35 Да си пѣдне " " да іудѣри,
 Да іудари " " тѣбекѣана.

Дано волци, мили ле сину, да изедот,
 Да изедот " " " тебекана.
 — Мене дрѣво, стара маіку, не пребива,
 40 Мене волци " " и не іадот,
 Ша си хѡдѣа " " пу тѡмнинѣ,
 Пу томнинѣ " " ф средѣ нѡште.
 — Ша настанѣа, мили сину, и жандаре,
 Да заврѣзат " " нѡтиштата,
 45 Да та фанат " " да сусекѡт,
 Да сусекѡт " " тебекана.
 Приврѣзаха Мехмед іагу жандарету,
 Та си доіде " " ф средѣ нѡште
 Припѣваха, стара маіку, тѡнки пушки,
 50 Утрѣпаха " " твоіту синча,
 Твоіту синча " " млат Мехмедѣа.
 Шири, шири " " нашири са,
 Ходи, ходи " " нахуди са,
 Пу моіте дене, стара маіку, и гудини.

5. Три сестри залюбватъ Мехмеда.¹⁾

1	Кара̀ли ми со са, ама̀н, кара̀ли, Ду три ми мо̀ми, ама̀н, ху̀бави, За еднѡа луда, ама̀н, делѝиа, Делѝиа луда, ама̀н, ги́диіа.	И трі́те ми сте, ама̀н, ги́здавки, И трите ми сте, ама̀н, на со̀рце, Ами ми е, ама̀н, селу далѣ́ку,
5	Па то́и им вели, ама̀н гувори: — И трите ми сте ху̀бавки, И трите ми сте ги́здавки, Ами ми е селу далѣ́ку, През увоа по́ље шерѡ́ку	35 През увоа по́ље шерѡ́ку, През Ту̀на море далбѡ́ка, Ку́іату тра́гне, ама̀н, да плѣе, Та́ ша се па́дне, ама̀н, ме́нека. На́и-мѣ́ничката плу́и́на, приплѣ́ си,
10	Прес Ту̀на, ама̀н, море далбѡ́ка. Па ти́иа велѡ́т, ама̀н, гувѡ́ръат: — И трите ша варвим пу тебе, Кадету идеш — и ни́е.	40 През Ту̀на море далбѡ́ка, През увоа по́ље шерѡ́ку. Двакѡ́та плу́и́на, ама̀н, іу́ти́де Прес Ту̀на, ама̀н, мо̀ре надѡ́ле. Трекѡ́та плу́и́на, ама̀н, приплу́ си
15	Мо̀ре, еднѡ́та му вели гувори: — Земи си мене, делѝио, Ша ти до́карам, прека́рам, Де́векъ тувара даруве, И ес сам мума та десет.	45 През увоа по́ље шерѡ́ку, Прес Ту̀на, ама̀н, іудво́аде. И то́и си преплу, жа́нжм, пу не́иа. Па си іудво́де по́іду́ха, На кра́і мурѣ́ту іудво́аде.
20	Двакѡ́а му ве́ли, ама̀н, гувори: — Земи си ме́не, делѝио, Ша ти до́карам, прека́рам, Де́векъ зивга́ръа биву́лѣ. И ес сам еднѡ́а та десетѣ.	50 Съѡ́днали труи́ца, ама̀н, іудво́де, Та па ма́лката, ама̀н, гувори: — Мехме́де, лу́да, ама̀н, дели́иу! Мехме́де — шу́тра, ама̀н, какма́рко! Сестра ми плѣ́и́на, ама̀н, іу́ти́де,
25	Тре́кѡа му вели, ама̀н, гувори: — Па іа́зе не́мам ни́штитчу, Ама́ сам ба́ре ху̀бавка, Ху̀бавка, ама̀н, ги́здавка, На сло́нцету сам, ама̀н, при́лика На ме́сечина, ама̀н, ра́злика.	55 Нис Ту̀на, ама̀н, мо̀ре далбѡ́ка, Нис Ту̀на, ама̀н, мо̀ре ф де́ни́зѣат, Да іа́ ри́бите, ама̀н, изедѡ́т; Па ни́е пу́ідо́хме, ама̀н, пу те́бе Ка́де ша си ни, ама̀н, іудве́деш.
30	Па то́и им вели, ама̀н, гувори: — И трі́те ми сте, ама̀н, ху̀бавки,	60 Ка́де ша си ни, ама̀н, пу́губиш? Па то́и им вели, ама̀н, гувори: — А́і ле мо́ми, ама̀н, ма́ленки!

¹⁾ Тая пѣсень пѣснопоѡтъ е научилъ отъ помаци изъ Пиланечко.

- Хайдете, моми, аман, пу мене,
 Ес ша ви водба, аман, надбле,
 65 Дету селá нѣма пу полѣ,
 Моита е кошта тамука,
 Пре ти́а лóши, аман, раслане,
 Пре ти́а лоши, аман, татаре.
 — А́и бре Мехме́де, аман, дели́иу!
 70 Кам ти е, Мехмед, аман, са́ббата?
 Извади Мехмед, аман, са́ббата,
 Да си сусечѣш раслане,
 Та тугас, Мехмедъ, ша минем.
 Ма́йка му вели, говори:
 75 — Іа́хни си, Мехме́де, іа́хни си,
 И та́иа сива конѣа, Мехме́дѣе,
 Та па си ту́ри ле и двѣте,
 Та си ги ка́раі ле надоле.
 При ти́а боси, Мехме́д, татаре,
 80 При ти́а го́ли, Мехме́д, черкѣзе.
 Мехмед си ве́ли, аман, гувóри:
 — Іо́и моми ле, іо́и ма́лки мо́ми!
 Мен ша пугу́ббат, аман, за ва́зи,
 Іо́ти сте іо́ште ма́ленки,
 85 Іо́ти сте мо́ми ле гиздавки.
 — Іо́и іа́гу, іа́гу, жа́нжм, Мехме́дѣе!
 Іаку си вре́дан, іа́гу, да чу́ваш,
 Да чу́ваш, іа́гу, две же́ни,
 Какви сме млади младички,
 90 Катү младички гели́ни,
 Тугас штим с тебе да до́дем.

6. Кадънъ Мера съвѣтва любовника си.¹⁾

- 1 — Та има ли, кадън Мера, кунак за менека?
 — Има, има, іа́гу Ісму, кунак за тебека.
 Има, има, прѣва сѣвдо, кунак за тебека.
 — Добро думаш, кадън Мера, по-добро не бѣва.
 5 Добро думаш, прѣва сѣвдо, по-добро не бѣва.²⁾
 — За ко́нѣа ти, іа́гу Ісму, ши́рок іахѣр има.
 За ко́нѣа ти, прѣва сѣвдо, ши́рок іахѣр има.
 За пушка ти, іа́гу Ісму, гу́лем пи́рѣн има,
 За пищѣ́ље " " два пи́рѣнѣа има,
 10 За ша́пка ти " " зла́тен дула́п има.
 За кѣ́итка ти " " златен чапчак има.
 Іди, іди " " та си са по́мули;
 По́мули са " " на две, на три же́ни,
 Да си ідат " " при мо́ята ба́штіа.
 15 Іди, іди " " та си са по́мули,
 По́мули са " " на ста́рата ма́йка,
 Ку ма даде́ " " тебе ша си зе́ма.
 До́прати си " " ду двѣ, ду три же́ни,
 Да си мо́лѣат " " ма́йка, хем да кланѣат,
 20 Ша ми дадо́т " " те́бека да зе́ма.
 Дума́и, дума́и " " и фно́гу си дума́и,
 Ни што на́йда " " ези катү те́бе.
 И в каве́ту " " каве да си дава́ш,
 Каве дава́и " " каве шукерли́иа.
 25 Пі́саха ти " " гу́леми́иа никѣах,
 Ка́жи, ка́жи " " ко́гу да си да́ръа.
 — Ша си да́риш, кадън Мера, монте ро́дуве:
 Ша си да́риш " " мо́ита ми́цувици,
 Ша си да́риш " " мо́ите ле бра́тъе,
 30 Ша си да́риш " " и мо́ята ба́штіа,
 Ша си да́риш " " и мо́ята ма́йка.

¹⁾ Тая пѣсень е нова. Изпѣяна е най-напрѣдъ отъ Юсуфа Исмовъ за Бековата черка, въ с. Бани (Чепинско), която била заглавена за единъ помакъ неофициално, т. е. не билъ още извършенъ обредътъ *кѣимѣ*; но понеже главеникътъ се прѣселилъ въ Азия, то Бековата черка се споразумѣла съ споменатия въ пѣсеньта Исма и се омѣжила за него.

²⁾ Послѣднитѣ два стиха отъ този куплетъ се повтарятъ слѣдъ всѣки два отъ слѣдующитѣ стихове.

7.. Взаимни үжори.¹⁾

- 1 — Вѣрни са, вѣрни, јуначе,
Јуначе, јагу, сираче,
Тук нема мума за тебе,
Тук нема твоја прилика,
5 Прилика, јунак, јудлика.
Та са јунаку нажали,
Нажали му са, натожи;
Та цјрни јочи навјри,
Та бјстри солзи зарови,
10 Ти че си вели, гувѳри:
— Јој моме, јој малка моме!
Али та не знам, којја си,
Којја си мума, чија си.
Маика ти селска фулкарка,
15 Баца ти селски гуведар,
Селски гуведа пасеше,
Сас вулга брашну збираше,
Та тебе мума хранеше.
Јој моме, јој малка моме!
20 Шту ми маханча нахождаш?
Мер да не идеш на вода,
На вода, на Стара-Рѣка,
На вода сас беги котли.
- Вудѳта ша ти рзлеја,
25 Стомните ша ти раструша,
Купринен забун ша сека,
Пу шума ша гу накачам.
— Јој јагу, јој луду младу!
Шту ти маханѳ нахождам:
30 Царвеле ти са паднале,
Не можеш, јагу, да варвиш;
Калцету ти са паднале;
Ни штоа та, јагу, ни штоа та.
— Јој моме, јој малка моме!
35 Јѳти си таква штурова,
Даль та е маика карала,
Иль та е баншта ти карал?
Бугата ша си ле станеш,
Бивуље ше си ле имаи,
40 Бицулицы ше си ле дуиц,
На пробсек леп ше изнесеш,
Кадѳна мума ше станеш,
Две халайки ше имаи,
Еднѳта дете ше даржи,
45 Другата вода ше носи.

8. Тунже ле, тихум водице.

- 1 — Тунже ле, тихум вудице,
Нешту ша си та попитам,
Што ша си ми та попитам,
Праву да ми си казала:
5 Иуткак со петли пејали,
Колку гемии миноха?
Тунжа му тихум говори:
— Девет гемии миноха,
Десетата бе Јалија,
10 Јалија дрѣнка дрѣнкаше,
Дрѣнка му тихум нарича:
Гургаи ми, гургаи, голапче,
Дурде си младу зелену,
Дурде си белу црвену,
15 Дурде си тѣнку високу,
Дурде си при башта билѣ,
Че ша си идеш ју лѣуде,
Да си са лѣуде не смејѣт.
— Как да ти гургам, јагу ле?
20 Ези сам болна лежала,
Не мога, јагу, да станѣ.
— Стани ми, моме, стани ми,
Еднош да си та погледна.
Мумиче малку, хубавку!
25 Мумиче малку, гјздавку!
Пусту ти стане лицету,
Лицету, моме, на тебе.

9. Мжжът на чужбина.

1	Дѣ са прѣмѣноваш,	брѣ калеш ²⁾	Кѹне, де са накітѹваш,
	Сос бѣла прѣмѣнѣа	" "	каврак ³⁾ бѣла набѣленѣа.
	Хаїда, мари, їди	" "	Куне, їуф мала гардїнка,
	Ох та набѣри	" "	каврак, дѹ двѣ кыткѣи рѣсни.

¹⁾ Така пише се пъе на седѣнки, кога момитѣ съзрѣтъ, че нѣкой момъкъ си нѣма любовница на седѣнката, или пъкъ, ако има, не обръща внимание на него.

^{*)} За думата „калѣш“ по-снопомято обясни, че значила китка червена. Въ Ахъ-Челесбийско при нѣкои обичаи *kaléssat*, сир. поканватъ съ китки. (Записувачъ). Обяснението не е вѣрно. Думата е по всѣка вѣроятностъ албанска: Kalés, косматъ, русъ. Гръцки *kalísson* = бѣла овца съ малки черни ивици на челото. Ср. G. Meyer, Etym. Wb. der albanes. Sprache стр. 170. Сжж. Neugriech. Studien II sub v. *kalísson*. Подобно, Матовъ, Гръцко-български студии. Сбм IX. Любеница I. 919.

*) Повтаря се и надолу все така: при един стихъ „калеш Куне,“ при другия „калеш кавра́к“.

- 5 Ох та зѣтакни, брѣ калѣш кавра́к, на двете ми бѹски,
 Ох та излезѣ " " " на среде ми селу.
 Ох та са фѣани " " " ѣутпрѣш на хорѹту,
 Ох та зѣведи " " " сичкуту ле хору,
 Ох та ми земи " " " леле, бѣла крѣпа,
 10 Хѹру да си вѣеш " " " хѹру сред селѹту.
 Іудде іа зазрѣ " " " неіну прѣву либе,
 Ох та си варвѣа " " " варвѣа та са фѣана,
 Фѣана са за неіа " " " леле, изрѹка си.
 Ох изрѹка си " " " хем си хѣ пудрѹкна,
 15 Хем хѣ пудрѹкна " " " ду два, ду три лафа:
 — Мари, хѣда, хѣда, " " " хѣда да варвиме,
 Ох да варвиме " " " іу нашету селу.
 — Ох іди, іди, мѣлу ле либе, іди стѣгни ко́ньат.
 Ох іутиде си, брѣ калѣш Куне, твоіуту ле либе!
 20 — Мари, ѣла, Куне, ѣла, брѣ кѹзум, брѣ, сѣва пѹштину,
 Мари, на далѣку гледаі, брѣ калѣш Куне, на високу стѹнаі.
 Ох та си тѹрѣа " " " неінуту либе!
 Ох та си турѣа " " " брѣ, сѣнѹту седлѹ,
 Ох и си турѣа " " " турѣа рафтувету¹⁾
 25 Ох ѣла, ѣла " " " ѣла да та качѹа.
 — Мари, дал ше іма, аман брѣ іагу, чѹрни каписѣзе
 Теп ше погѹбѣат, " " " мене ше пулѹбѣат.
 — Мари ша ідеме, брѣ калѣш Куне, нис тѣсни клисѹри.
 Ох та варвѣха, мили ле іагу, нис тесни клисѹри,
 30 Ох припукаха " " " чѹрни каписѣзе,
 Ох припукаха " " " тѣсни чекмаклиі,
 Ох та фѣнаха " " " леле, твоіуту либе,
 Та гу врѣзаха " " " низ едно ми дрѣво.
 Удде ми дучѹ " " " твоіа ле пузнаіник,
 35 Ох та си доіде " " " леле, та іутиде.
 Ох та іутиде " " " при твоіуту либе.
 Ох іудврѣза го " " " твоіа ле пузнаіник.
 — Ох ѣла, ѣла " " " ѣла да та тѹрѣа,
 На сивѹата іата " " " на сѣво пѹштина,
 40 Ох та варвѣха " " " два днѣа дѹр селѹту,
 Нѣгувата бѹашта " " " високи чардѣци,
 Дуварѣе варліе " " " пенжурки жемліе.
 Ела, постели " " " шѣрени іудѣи
 Ела да си лѣгнем " " " лѣле, сас тѣбека.

10. Прѣговори.²⁾

- 1 — Се колькиш доіда, моме ле, се тѣбе кѹрат
 Вечер та кѹрат, моме ле, ѹтрин та бѣіат,
 Да ли вѣчерѣа " " " не си зготвѣла?
 Да ли пустельа " " " не си пуслѣла?
 5 — И вѣчерѣата, іагу ле, ес сам зготвѣла,
 И пустельата " " " ес си пустѣлам.
 Тиіа ма кѹрат " " " сѣ зарат тѣбе,
 Іѹти духѹждаш " " " сѣ зарат мене,
 Іѹти духѹждаш, іагу ле, сѣ кѹта вѣчер,

¹⁾ Сѣдалото на сѣдлѹто.²⁾ Тѣя пѣсенъ е Лѣжанска.

- 10 Се си духождаш іагу ле, мірну не седиш.
 — Ёзика веке, моме ле, не шта да дбѣдам,
 Ни тази вѣчер " " ни іўтре вѣчер,
 Ни таз нидѣлѣа " " нїту дрўгата,
 Ни таз гудїна " " ни дугудїна;
 15 Чўнки та карат " " се зарат мене,
 Ёзика веке " " не шта да доїда,
 Да та не карат " " се зарат мене.
 — Ти си духождаї, іагу ле, маїка не слупаї,
 Ти си духождаї " " башта не слўшаї,
 20 Ёзи ша тѣглѣа " " баштини клѣтви,
 Ёзи ша трѣпѣа " " маїчини дўми;
 Іама за тебе " " не ке да трѣпѣа,
 Іама за тебе " " не ке да траїа,
 Ни тази вѣчер " " ни іўтре вѣчер,
 25 Ни таз нидѣлѣа " " нїту дрўгата,
 Ни таз гудїна " " ни дугудїна.
 — Нѣ са сме збѣли, моме ле, двѣта сас тебе,
 Чи си прилічаш " " ти на менека,
 Твѣите бўски " " кату мѣите,
 30 Твѣите іочи " " кату мѣите,
 Твѣите вѣшки " " кату мѣите.
 — Іої іагу, іагу мѣре, іагу ле лўду млѣду!
 Ка што забурѣа, іагу ле, твѣите дўми,
 Твѣите думи " " хїтрите думи?
 35 Ка кѣлькїш лѣгна " " се тебе мїслѣа,
 Ёзи сам бїла " " бѣлна за тебе,
 Бѣлна за тебе " " іут тѣшка бѣлес.
 — Моїту е сѣрце, моме ле, цѣрну пуцѣрнѣлу,
 Цѣрну пуцѣрнѣлу " " кату главнѣѣта,
 40 Се зарат тебе " " се зарат тебе,
 — Іої іагу, іагу мѣре, іагу ле лўду млѣду!
 Ёс ша са пўкна " " за тѣбекана,
 Ёс ша си іўмра " " се зарат тебе.
 — Іої іане, іане, іане ле стѣра ми маїку!
 45 Фногу ма калнеш " " фнѣгу ма караш,
 Се за мѣету " " бре, прѣву либе,
 Болан е стѣнал " " ше си ле імрѣ.
 Шири са, шири " " напїри са,
 Ходи ми, ходи " " нахуди са
 50 Пу нѣгувите " " дѣнѣе и гудїни.
 — Іої леле мале, мале ле, стѣра маїку!
 Рукнете іа ле, да си ле дѣїде,
 Да іа вїдѣа, леле, іа да умрѣа,
 Іа да ўмрѣа, леле, іа да стѣнѣа.
 55 Па маїка му, леле, и не дава:
 — Не деї, не деї, леле, мїли сїну,
 Ше си іумрѣш, сїну, тѣа ше доїде,
 Ше ни стѣне, сїну, мерасчїїа,
 Ша ни брѣка, сїну, сїчка стѣка,
 60 И нивѣту, сїну, чайрету.
 — Іої леле, іане, леле стѣра маїку,
 Вѣдете ма, іане, да іа вїдѣа,
 Да си вїдѣа, іане, моїта севдѣа,

Ia да iумра, iане, ia да стана!
 65 Фанаха гу, леле, негуви братъа,
 Дигнаха гу „ iуднесуха,
 Iоднесуха гу „ при севд'ата,
 Бир ia вiде „ дyша даде.

Стъ Исмаилъ Вланчовъ Чолакътъ изъ с. Баня (Чепинско), Пещерска околия, прѣзъ 1838 г.

11. Юнакъ отвлича съ гемия Сирма.

<p> 1 Сношти, бре, Сирма ле главиле,
 Вутрин, бре, лишан ле вбрнала.
 Iунак са чудум зачуди,
 Стара му маика ле говори:
 5 — Не мисли, сину ле, не чуди,
 Товари, сину ле, товари,
 Товари товар иманье,
 Иди си, сину ле, иди си,
 Иди си на ноф ле панаир,
 10 Купи си бела коприна,
 Бела куприна ле цървена;
 Товари, сину ле, товари,
 Товари елкен гемия;
 Бутни си, сину ле, бутни си,
 15 Бутни си елкен гемия
 Приз Дунаф море дълбоку;
 Ше идеш, сину ле, ше идеш
 Сирмину селу гудему;
 Сичките моми ле ше додат,
 20 Бела куприна ле да зымат,
 И бела Сирма ше доиде,
 Бела куприна ле да купи.
 Сичките моми ле доидоха,
 Бела ле Сирма ле не дошла.
 25 Таман си iунак збираше,
 Евá ти Сирма ле iудболе
 С дванаесе ле халайки:
 Една хй чубук ле нбсила, </p> | <p> Друга хй роки држжела,
 30 Друга хй поли држжела,
 Друга хй потъа метела.
 Сирма си вели ле, говори:
 — Iуначе, а бре ле делиу!
 Има ли за мене гиздлу —
 35 Бела куприна ле пржвена,
 Каквоту мен ле прилеча?
 Iунак си вели ле, гувори:
 — Сирму ле, мила ле и драга!
 Сирму ле, бело ле кад'анче,
 40 Влезни си, Сирму ле, гемия,
 Избери, Сирму ле, гиздлу,
 Каквоту тебе ле прилеча,
 На твоиту ваклу ле челу,
 На твоите църни iучинки,
 45 На твоиту белуту лице.
 Влезна си Сирма ле гемия,
 Бътна си iунак ле гемия.
 Сирма си вели ле, говори:
 — Iуначе, а бре ле делиу!
 50 Побзпри малку гемия,
 Барем чубук ле да земам.
 — Не могам, Сирму ле, не могам,
 Да си ле запрам гемия,
 Ес на ти чубук напальам,
 55 Да знаеш, Сирму ле, да мислиш.
 Кога си лишан ле вращтала. </p> |
|--|---|

12. Хубава мома родъ нѣма.

<p> 1 — Стуiанке море, гургутке де,
 Де гиди iагне галено!
 Што си сме сношти думали де:
 Да дойдеш, кузум, да доидеш,
 5 На бекерската кулиба де,
 На жандарската iуда'а,
 На тази бела пустелиа де,
 На тази бела премеа,
 На таia слатка вечеръа де.
 10 На таia чиста пугача,
 На таia мазна баница де,
 На тиз печени кукбшки.
 Стуiанка вели ле, говори де:
 — Oi лyда, лyда делиу!
 15 Не думай, лyдо, тас дyма де, </p> | <p> Ние сме лyдо родниа,
 Руднина, лyдо, крѣвнина де.
 Iунак си вели ле, гувори де:
 — Стуiанке, море, гургутке де!
 20 Гиздава мума рот нѣма,
 Дебелу iагне грѣх нѣма,
 Длибока река дон нѣма,
 Ситну каменье брои нѣма,
 Широку поле хот нѣма,
 25 Чѣста ми гора ле сѣк нѣма де.
 Стуiанке моме ле, гургутку де!
 Не разметаi се краi мене,
 Катy Кyвленска чуреша де,
 Изгурѣх душу ле, за тебе
 30 Катy вариву за вода. </p> |
|---|--|

Отъ циганина Метю Керековъ Тамбуржиятъ изъ с. Лъжене (Чепинско), Пещерска околия, прѣзъ августъ 1887 год.

13. Турска посестрима.

- 1 Мори коѣа беше, коѣа беше, мори, сношти на пѣнжѣре?
 Ари мари, сношти ле на пѣнжѣре.
 Леле тува беше, тува беше, турска ми пусѣстрима
 Ари мари турска ми пусѣстрима.¹⁾
- 5 Мори лице лѣска — табак бѣла кнѣга,
 Мори лице му бе писана хамалиѣа,
 Мори вешки му беа шкодренски гаѣтанѣ,
 Мори ючи му беа беглички филжанѣе,
 Мори бузи му беа Кѣустендил ѣабалки,
- 10 Мори уста му бе шукѣрена кутѣѣа,
 Мори носа му бе свешти на чаршиѣа,
 Мори зѣаби му беа бисер на чаршиѣа.

14. Турчинъ закача Митана.

- 1 — Расти, расти, та порости,
 Мит Миту Митану.²⁾
 Тѣнку, височку, белолику, черноку,
 Мит Миту Митану.
- 5 Ша га карам на пазар, на чаршиѣа,
 На чаршиѣа краѣ чуфутѣе;
- Ша ти зѣма драм белилу,
 Драм белилу, драм червилу.
 — Данѡ пузнал, турчине ле,
 10 Да са белиш, да са червиш,
 Спроти мѣне вот сегмѣнѣе,
 Мит Миту Митану.

15. Петранче пиле шарено дал' си от Бога капнало.

- 1 — Петранче, пиле шарену,
 Их гѣди ѣагне гѣлену!
 Ёа ли те не знам, коѣа си,
 Ката четврѣтак миѣанѣе,
 5 И ката пѣтак рѣшенѣе,
 Ката собута плетѣнѣе,
 Ката неделѣа на пазар.
 Изгоре селу голему
 Сас твоѣ ситну ходѣнѣе,
 10 Сас твоѣ крѣхо смѣанѣе.
 Селото беше сто кѣшти,
 Ти гу направи пет кѣшти.
 Петранче, пиле шарену,
 Их гѣди ѣагне гѣлену!
- 15 Дал си от Бога капналу,
 Ф равну градинче никналу,
 При бел ми червен тренѣафел?
 — Ёагу ле лѣда будалѣ!
 Де се бе чѣлу, видѣлу,
 20 Мума уд Бога да кѣине,
 Ф равну градинче да никне?
 Мѣне е маѣка рудѣла
 На дѣн Герѣбѡвден, Велиден;
 Ка ма е маѣка раждаѣла,
- 25 Девет са бѣаби сврѣтелѣ,
 Та ми са ѣме клѣвалѣ,
 Хем са се Бѡга мѡбѣлѣ:
 Да не е мума Петранѣа,
 Да не е мума хѣбава,
 30 Да не е фиѡгу гѣздава.
 Та ма е маѣка глѣдалѣ,
 Сас мѣд и маслу хрѣпиѣа,
 С прѣсно ме млѣко коапалѣ.
 — Петранче пиле шарену!
- 35 Зашто си толку хѣбава,
 Наѣ-хѣбава фаф мѡмѣте?
 Живу би пиле фаналѣ,
 Ёа пишти пиле ф оганѣа,
 Катѣ мумчѣта за тебѣ.
- 40 Петранче пиле шарену,
 Ох гѣди ѣагне гѣлену!
 Ката гудина крѣвниѣа,
 Ђѡва гудина двамаѣна.
 Петранче пиле шарену!
- 45 Пѡспусти тоанко забрѣдѣе.
 Да се не види лицѣто,
 Зѣр ми изгоре срѣцѣто.

Отъ Мехмедъ Мусовъ Мѣрцовъ изъ с. Фролово (Бабешко), Пещерска околия.

¹⁾ „Ари мари“ се повтѣря слѣдъ всѣки стихъ, заедно съ втората частъ на стиха.

²⁾ „Мит Миту Митану“ се повтѣря слѣдъ всѣки стихъ.

16. Гайтану моме Гайтану.

- 1 — Гайтану моме, Гайтану!
 Гайтан ти вешки над іочи,
 Де гиди піле шерено,
 Де гиди іагне сугарно.
 5 Гайтану моме, Гайтану!
 Запали китка ббрина,
 Влезни ми темни іахжрье,
- Ізвади конья дуріа,
 И сипи литра ракиа,
 10 Да пиіам, да са напііам,
 На скўти да ти полегнам,
 Тебе да гльбдам, ти мене,
 Доде сме млади зелени.

17. Лудо младо убива Румена.

- 1 Излєзла мума на вода да иде,
 Вода да налее, лице да уміе.
 Отде іа срєшна това луду младу,
 Това луду младу, добар ми іунак.
 5 То си ми піта хўбава мума:
 — Ах гиди моме, моме, мумиче младу!
 Вєра си вєри, мене си зєми.
 Мома му вели, вели, удгуварья:
 — Ах гиди луду младу, добар ми іунак!
 10 Вєра не си вєрям, тебе не зїмам.
 Што се нальўти това луду младу,
 Та си обжрна тас тенка пушка,
 Та ми іудари мума равну чєлу,
 Тєллиіа крушум равнуту чєлу,
 15 Ситєн ми барўт белуту сжрце.
 Мома си вели, вели, отговарья:
 — Ах гиди лудо младо, добар ми іунак!
- Шєка ти рекох, шєка не знаєш;
 Што си каїдиса, та ма іудари,
 20 Тєллиіа крушум равнуту чєлу,
 Ситєн ми барўт белуту сжрце.
 Отде си дочу Руменина маїка,
 Та си ми вели, вели удгуварья:
 — Кої си каїдиса, та ми іудари,
 25 Та ми удари мума Румена,
 Да му исжхне лєвата рєка,
 Лєвата рєка, деснуту оку.
 Мома си вели, вели удговарья:
 — Нє дєї го кљна, брє стара маїку,
 30 Тої си ма иска, ти ма не даде,
 Іа ми ма даде фaф черна зємья,
 Млада да гниіа, млада зелєна,
 Млада зелєна, бєла цжрєна,
 От сички моми наї-хўбавата.

Отъ Михо Ахмедъ Ашикѣтъ и Хасанъ Кесимовъ изъ с. Корово (Челинско), Пещерска околин, на 6 юли 1892.

18. Мєхмедъ се самоубива, защото измиратъ домашнитѣ му.¹⁾

- 1 — Маїчинку, стара маїчинку,
 Какво сам піле видналу,
 Фчєра чаршїіа ходєше,
 На чаршїіа си шоташє,
 5 Сас мїжувуту кєпєлчє
 Сас мїжувїнат Мустафa.
 Сєвдѣб сам за нєг фєрлила.
 — Фатмaнє, мїла лє іaнїна!
 Стої, нє дєї дўма таз дўма,
 10 Мїжуву ти є кєпєлє,
 Садє таз дўма ни дўмаї.
 — Маїчинку, стара бєзўмна!
 Самa да гу си рудїла,
 Пак ша сас нєго да їда
 15 На скўта ша му полегна,
 Ваз aлєнитє поїаси,
 Ваз гўмьўшєни пиштѣлє.
 — Фатмaнє, мїла лє іaнїна!
 Стої, нє дєї дўма таз дўма,
 20 Мїжуву ти є кєпєлє,
 Близна си ти їє руднїна,
- Уд лўдѣ, Фaтму, срамутa,
 Уд Гєспут, Фaтму, грєхутa.
 Фатмaнa двєрьє мєтєшє,
 25 Мєхмєд приз двєрьє вaрвєшє,
 И си Фатмaнї дўмашє:
 — Сєлєм aлєким, Фатману!
 Aлєким сєлєм, Мєхмєдє!
 Пулѣкa дaвaї сєлємaт,
 30 Чи шє ни чўїє маїчинкa,
 Нє шє ми дадє да пѣда.
 Фатмaнa с нєгa їутїдє.
 Мєхмєд си свaдбa зaгрaдї,
 Чєтвѣртaк му бє свaдбaтa,
 35 Пьѣтaк му хабєр дустигнa,
 На бєлa кнїгa їазїїa.
 Іaгa їa хѣжa причєти,
 Кнїгaнa пїсвa, казувa,
 Чи штє си Мєхмєд да пѣдє,
 40 Цaрьуму нїзaм да стaнє.
 Мєхмєд са чўдум зачўди,
 Дa ли гу чўмa їудари!

¹⁾ Тая пісєнь сє пїє вѣ Доспатската покрaннa нaй-мнєгo.

- Фатмана рѣкна, заплака:
 — Севдинче Мехмед, севдинку,
 45 Кату са стѣгаш да поїдеш,
 Царьому хаскер да бѣдеш,
 Іами менъ кому іуставъаш
 Сакѡва младу зелену,
 Сакѡва бѣлу цѣрвѣну,
 50 С канѡсаните рачици,
 С буїосаните кодрици,
 С тельѡсаните плѣчици,
 С варѡсаните іучици
 С буїосаните бѹзици?
 55 Мехмед си рѣкна, заплака,
 Хем си ле кѡнѣ кувѣше.
 Севдѡ му кѡнѣ даржѣше,
 Хем гу даржѣше, плачѣше.
 Па тѡи хи вели, гувѡри:
 60 — Не мої си плачи, севдинку,
 Болан ша бїда зарат тѣп,
 Болан ша пѣдна зарат тѣп,
 Болна ше пѣднеш зарат менъ,
 Без іочи ше си іустанеш,
 65 Не штеш да вїдиш, да кѡрпиш.
 Тѹмнали девет тѡпанѣе,
 Свїрнали девет и зурнї,
 Трогнали сїчка дружїна,
 Сички пу тупан варвѣли,
 70 Мехмеда нѣма да їде.
 Мехмед си кѡнѣ стѣгаше,
 Трїте му сестри рѣвнали,
 Маїка му напрѣш пред нѣга,
 Башта му сѣтне пу нѣга,
 75 Севдинка фанал за рѡка.
 Севдинка плаче, нарича:
 — Мехмеде, мїли саїбїю!
 Ти си ле трѡгваш, утїваш,
 Іами менъ кому іуставъаш?
 80 Трѡгнал е Мехмед да варви,
 Злѣзале сїчкуту сѣлу,
 Сїчкуту сѣлу пут сѣлу,
 Дувѡта да им направъат.
 Сїчките дувѡ гардѣха,
 85 Пак Мехмет туку плачѣше.
 Севдѡ му дувѡ не гардї
 Пак си му вели, гувѡри:
 — Вѡрни са, Мехмед, вѡрни са,
 Рїпни си шѹма зелѣна,
 90 Ёзика хлѣп ша ти нѡсъа,
 Та лѹ при мене да седїш,
 Мехмеде, мїлу їунѣче.
 Варвѣли дѡлу пут сѣлу,
 Варвѣли ду двѣ сахѣтъа,
 95 Стѡра му маїка плачѣше,
 Ти чо му вѣли, гувѡри:
 — Мехмеде сину, Мехмеде!
 Ела та, Мехмед, пригарна,
 За баїрам, сину, нїспрагна,
 100 И халѣл да ти іѡчинѣа.
 — Іане ле, стара маїчинку,
 Ела та, маїку, цалїнаа,
 Между две іочи на чѣлу;
 Сїчку ти халѣл, прихалѣл,
 105 Севдѡта тебе іуставъам.
 Фана гу маїка му пригѡрна,
 Бир гу пригѡрна, издѡхна.
 Изрука Мехмед дружина:
 — Дружина, верни другѣре!
 110 Елате, дружина, при мѣне,
 Мезар да ископаѣме.
 Та са мезар ископали,
 И маїка му затрупали.
 Трїте му сестри плачѣха:
 115 — Не жали, брате, не тѡжи.
 Маїка ни бѣше старичка.
 Фана си пѡ-старата сѣстра:
 — Іѡи сестру, пѡ-стара сестру!
 Севдѡта тебе іуставъам,
 120 За маїка, сестру, наї-напреш.
 — Мехмеде брате, Мехмеде!
 Ела та, брате, пригарна,
 Дано и ези да їумро.
 Цалїна гу ле, пригѡрна,
 125 Бир гу пригѡрна, издѡхна.
 Извїка Мехмед дружина,
 Та са мезар ископали
 И сестра му затрупали.
 Фана си фтѡрата сѣстра:
 130 — Мехмеде брате, Мехмеде!
 Ела та, брате, пригарна,
 Ела та, брате, цалїна.
 Бир гу пригѡрна, издѡхна.
 Фана си трѣкъата сѣстра:
 135 — Іѡи брате, мїлинег брате!
 Нїе си две іустанахмѣ,
 С твѡїата млада гѣлїна.
 Навѣде са, пригѡрна гу,
 Навѣде са, цалїна гу,
 140 Па си му вели, гувѡри:
 — Да ли за тѣбе да плача,
 Или за маїка да плача?
 Мехмед їа фана за рѡка:
 — Даї да та, сестру, пригарна,
 145 Даї да та, сестру, цалїна.
 Бир гу пригѡрна, издѡхна.
 Іустана Мехмед с севдѡта,
 Мехмед си тихум гувѡри:
 — Фатмане мїла їагува!
 150 За ѡсем дѣнѣа гѣлїна,

- Па сегѣ ша та іѡставѣа,
Ела да си та наіуча,
Дѣ да си, Фѣтму, пуминѣш.
Севдѡ му велі, гувѡри:
155 — Мехмѣде, мѣли саібііу!
Кату си варвіш, да ідеш,
Іа ми менѣ кому іуставѣаш
Сакаѣа мѣда геліна?
Ела да сѣднем, Мехмѣде,
160 На таіа равна пулѣана,
На зеленишка зелѣна,
Да са, Мехмѣде, пригорнем,
Пригорнем, Мехмед, цалуним,
Нѣспрагна, Мехмед, за баірем.

- 165 Фѣна са да гу пригорне,
Бир гу Фѣтмана пригорна,
Ду два си потѣа ваздѡхна,
На трѣтиа си издѡхна.
Ни можѣ да іа іуткѡпчи:
170 Канѡсаните рачици
Кѡкале си хи стѣнали.
Мехмед си рѣкна, заплака,
Изѣди чѣфте кубуре,
Стѣсна ги в цѣрнугу сѡрце,
175 Ти чо си вели, гувѡри:
— На едно да ни закѡпат.
И тоі си іунак издѡхна.

Отъ Исмаилъ Вранчовъ Чолакѣтъ изъ с. Бѣна (Чепинско), Пещерска околия.

Отъ Ахж-Челебийско.

Записала *Шина Хр. Копстантинова.*

1. Какъ задира момѣтъ либето си.

- 1 Загѣлил сам, замѣмил сам, мале ле,¹⁾
Ду две мѡми, ду две друшки,
И двенѣ са гургурѣшки,
Пролѣташи аребички,
5 Подзимашни гургурѣшки.
За адѣана и тоѣ, и тоѣ
За другана дѣша давам,
Душа давам, курбан кѡлѣам,
Да іа стигнам, да іа срѣашнам,
10 Сѡѣ долу-долу ф ѣличкана,
Ф ѣличкана, ф тѣаснинкана
Да хи рѣкам „дубрѣ срѣашта.“
Да ми реаче „дал Бу добрѡ“,
Да хи чѣіам дѣмицана,
15 Дѣмицана, хуратѣана.
И стѣгнах іа, и срѣашнах іа іа,
Та хи рѣках „дубра срѣашта,
момне ле.“

- Та ми рече „дал Бу дубро,
іуначе.“
Та нѡсѣаше ду две стѡмни, мале ле,
20 Пѣальни равни студна вода.
Рѣках вода да хи излѣам:
Близу бѣаше при чишмица,
Вѣарна са ште, натѡчи ште,
По-хѣбава по-студѣна.
25 Рѣках стѡмни да хи стрѡшам:
Близу бѣаше при чаршика,
Вѣарна са ште, купи си ште,
По-хѣбави, по-шѣарени.
Рѣках кѣтка да хи грѣбнам:
30 Близу беше при бахчица,
Вѣарна са ште, утѣѣаца ште,
По-хѣбава, по-зелѣна.

2. Сила на момѡвата любовь.

- 1 — Кѡі та нагѣда, іуначе,
Пу мракувѣнѣ да хѡдиш,
И страхувѣне да тѣаглиш,
Ф ранѣан бусѣлъѣак да лижиш.
5 Пуд момски стрѣшки да сидѣш?
— Ти ма, дѣѡѡіку, нагѣдаш.
Пу мракувѣнѣ да хѡдѣам,
Тебе, дѣѡѡіку, да слѣшам,
Нах вѡан, нах вѡатре га хѡдиш,
10 Дрѣбни хуратѣ га дѣмаш
С маіка ти и с бубаіка ти,

- И с пѡ-старата сестрица.
Да беше кѣтка в градинка,
Фрипна штеѣх, утѡѡаца та штеѣх,
15 На глаѡа та штеѣх закѣчи,
Лу кадѣ хѡдѣам, дѣѡѡіку,
Сас тѣбе да са растѡѣжѡам;
Да бѣаше зимна ебалка,
Фѡарли штеѣх, удбруси та штеѣх,
20 Та та штеѣх тури, дѣѡѡіку,
Фаф дѣсна мѡіа пѣзушка,
Лу кадѣ хѡдѣам, дѣѡѡіку,

¹⁾ Въ края на всѣки стихъ се повтаря „мале ле.“

Сас тебе да са растъажвам;
 Да б'аше вода студена,
 25 В б'акалчев та штах наточи,
 Ту каде ходъам, д'авоіку,

Пу адн'ашчен да пинувам,
 Сас тебе да са растъажвам;
 Дену іартіса, д'авоіку,
 30 Маіци ми шта гу однеса.

3. Момково желание.

1 — Мари моме, машка моме,
 Да ни р'ачеш, забурих та,
 Забурих та, прибулах та.
 Каде ходъам, тебе мислям,
 5 Сан ку засп'ам, в сан та гл'адам.
 Д'а да ст'орим в'аран каул.
 Д'а да ст'орим да са зъамим,
 Ти да ст'аниш зелен чайр,
 Іа да ст'анам вакал увен,

10 Да духодам на чайръан,
 Да ти пасам ситна тр'ава.
 Де дуч'уха кумшиенъе,
 Кумшиенъе, баш душманъе.
 Пазари́ха косажие,
 15 Укусиха ситна тр'ава,
 Прикуси́ха т'анека зми́ка.
 Ни е бил'о т'анека зми́ка,
 Іам е бил'о машка Мари́ка.

4. Какво се надъва момата отъ либето си.

1 — Излези, маічу, погледай,
 Какво ми варви фаф п'атъан:
 Б'алу черн'оку копеле,
 На сива конъа 'ахаше,
 5 На синъу седло сид'аше,
 Р'уба му — бганъ гур'аше,
 Лице му — сл'анце грейше,
 Іучинки — ч'арни чир'ашки,
 В'ашкуве — плетен гаітанчек.
 10 Іа точах вода студена,
 Тоі стр'ална іочи нах мене,

Тоі нах мен и іа нах негу.
 Пузнах гу, маічу, пузнах гу,
 Чи йма севд'а на мене,
 15 Тоі на мен и іа на негу.
 — Д'аштеръу, моіа маічина,
 Ни моі ми, севд'а, упу́ска,
 Чи му ма́ика му ни дава.
 — Да му ште, ма́ичу, да му ште,
 20 Чи ми сме пу́ста прі́лика
 Каіну два страка иглі́ка.

5. Лъжи, когато ще лъжешъ...

1 — Мари́ Мари́ку, Мари́ку,
 Га́бруски вакал караг'бс!
 Излес, Мари́ку, погледай
 Іунаци варв'чат фаф п'атъан
 5 И тво́на п'асна́ п'аеха.
 Мари́ка излазе, пугл'адна
 На уљуви́нъе пенжурки,
 Та че са назат пув'арна,
 Та гра́бна б'али х'аркумки,
 10 Ути́де на врисъ на вода,
 Чи са Мари́ка забави,
 Пак іа лелъа хи пита́ше:
 — Мари́ Мари́ку, Мари́ку,
 Га́бруски вакал караг'бс!

15 Оти са, Мари́ку, забави?
 Пак хи Мари́ка ви́каше:
 — Лелъу лъу, лелъу Руса́нке,
 Куф'ата па́дна в бува́ръан,
 Та дуде да іа изва́дъам.
 20 — Мари́ Мари́ку, Мари́ку,
 Га́бруски вакал караг'бс!
 Ти л'ажи, к'узум, бо́гу ште́ш,
 Ти мене ни ште́ш изла́га.
 Іа си та вид'ах, Мари́ку,
 25 На зелену́ну лъува́дъе,
 Пут черв'енана 'абалка
 С Ини́кускине мумче́та.

6. Разговоръ между момъкъ и мома. — Надалечъ по булка.

1 — Момле ле мари х'убава!
 Ни ходи при мрак на вода.
 Нам е вуд'ана д'ал'еку,
 Вир'ену ни е длиб'оку,

5 Дарв'ену ни е вис'оку,
 Та ра́жда ли́стъе широ́ку
 И пра́ви станка диб'ела,
 Л'егна штиш, момле ле, заспа́ штиш,

- Нема кої да та разбуди.
 10 — Гуначе луду и млáду!
 Заштѡк е тебе за мене?
 Іа́ има́м братѣ два́мина,
 Та сви́рят кавал сребран,
 Едина́н свири вѣчеру:
 15 Лега́йте, луди и мла́ди,
 Утре штим ра́ну да ста́ним,
 На нива́ста штим да і́дим.
 Дру́гиан сви́ри ўти́рну:
 Станва́йте, луди и мла́ди,
 20 Ге́чну е вѣ́аме ста́налу,
 Еасну е слѡ́нце угре́алу,
 На нива́ста штим да і́дим.
 Ста́наха та ми тѡ́рнаха.
 Га за нива́ста да і́дат,
 25 Ура́ченѣ ми ура́ха,
 И ви́шничкинѣ цвѣ́таха;
 Га сас нива́ста до́йдаха,
 Куса́ченѣ ми куса́ха,
 И ви́шничкинѣ зра́аха,
 30 Та хи зѡ́алвинѣ бере́аха,
 Нива́стену хи да́ваха.

7. Людоки клюки.

- 1 — Ни мо́и ма, ма́ичу, прувáда,
 Са́а ўти́рна на во́да,
 На двенѣ чипмѣ шѡ́арени,
 На два́на ври́сье студѣ́ни:
 5 Там има тѡ́анка съулвѣ́ка,
 Та пу́ска тѡ́анки фили́зе,
 И ра́жда листѣ ширѡ́ку,
 Та пра́ви сѡ́анка ди́бѣла.
 Сичку іе сѣ́лу убо́ала,
 10 Адѣ́н іе Ка́рлак¹⁾ уста́нал,
 И то́и е ф мѡ́агла утѡ́нал.
 Ф мѡ́аглана имѣ́а, ма́ле ле,
 Ду адно́ луду и млáду,
 Сѣ́тна ба́йламѡ́а²⁾ цѡ́анкаше
 15 И ме́дан кавал сви́рѡаше,
 С кавáлан дѹ́ма дума́ше:
 — Дѡ́воіку ма́ри хуба́ва!
 Ела ма бли́ску на́ближи,
 Две дѹ́ми да ти при́думам:
 20 Кина́ну дѹ́мат прис сѣ́лу,
 Истина ли іе, или не?
 — Гуначе луду и млáду,
 Нува́ е сѣ́лски ла́фувѣ,
 И кумши́цкинѣ кле́пувѣ,
 25 Чи мѡ́ачат да на раздѣ́лѡат.
 — Мо́мле ле, ма́ри хуба́ва!
 Нас Госпу́т ни мо́и да де́али,
 Људѣ на ни шѡ́ат раздѣ́али,
 Чи си сме ли́ка при́лика
 30 Ка́ину́ два́ стра́ака иглі́ка.

8. Какъ избиратъ момъкъ майката и момата.

- 1 — Майчинку, іа́говичку љѹ!
 Да́ ма ни бо́аше главѣ́ла,
 Ло́и сува́ лѡ́ату, про́лѡату,
 Ло́и со́а лѡ́атан Пе́трувѡан,
 5 Љѣ́фтѡара да са на́ху́деам,
 Гизди́лу да са на́нусѡам,
 С дру́шкинѣ да са на́сидѡам.
 — До́аштерѹ́ мо́а ма́ичина!
 Аку та ни бо́ах главѣ́ла,
 10 Е́и сува́ лѡ́ату, про́лѡату,
 Гу́дина бо́арже духѡ́да,
 Па́к ште та ма́йка угла́ви.
 — Ма́ле ле мила, ма́ле ле!
 Мен ни е ба́лну и жѡ́алну,
 15 Как мо́а си машка главѣ́ла:
 Іам ми е ба́лну и жѡ́алну,
 Как мо́а си, ма́ичу, главѣ́ла
 На негаленѡ́ак іу́на́ка.
 Сно́шта пупрѣ́лка имѡ́аше,
 20 У по́-стара́на сестри́ца,
 И то́и бо́а на пупрѣ́лкана.
 Де́ну сидѡ́аше, тевнѡ́аше,
 Іа́га дѹ́маше, гармѡ́аше,
 Прис ко́ашти а́га варвѡ́аше,
 25 Та дѹ́шѣлѡ́ана плѹ́штѡ́аше.
 Де́ну севдѡ́ана сидѡ́аше,
 Іа́сну бо́а слѡ́нце іугре́алу;
 Іа́га дѹ́маше, ма́ле ле,
 Кат га́ бѹ́льбѹ́льче пѡ́аше;
 30 Прис ко́ашти іа́га варвѡ́аше,
 Кат га́ пи́ленце фѡ́ркаше,
 — До́аштерѹ́ мо́а ма́ичина!
 Ни мо́и му глѡ́ада ка́матну,
 Іа́ми му глѡ́ада́и сто́кана:

¹⁾ Нѣ́колко планински върхове въ Родопи́ѣ носѣ́тъ името *Карлак* (отъ тур. *каракъ*).
 Въ тая пѣ́сень думата е за планинския върхъ на ю́г отъ Пашмакѡ́ж.

²⁾ Тамбу́рата въ пѣ́снитѣ се нари́ча *байлама*, въ говора *булгария* (Ахѡ-Челебийско и Рупѡ́ско) и *орѹ́кия* (въ Чепинско).

35 Пална лъвада кошуве,
Път кошувенье гробшуве.
— Мале ле мила, малеле!
Пуси му билй кошуве,

Кошуве, б'али грошуве;
40 Грбшуве искать¹⁾ да му са,
Ф кошуве свеште да палъат.
Иа шта севд'ана да зъамам.

9. Момкова тѣга.

1 — Стани ми, маичу, ютвачи,
Моiana ситна баилам'а,
Ситничку да ти поцанеам,
Ж'альничку да ти посвириям.
5 Зам да са с'атиш, мале ле,
Как са сме другуш галили
С близну кумшицку момече,
Та че гу мена ни дават,

Ами гу дават друг'аму,
10 Друг'аму в друга махал'а.
Подъи хми рѣчи, мале ле,
Друг'аму да гу ни дават,
Друг'аму, в друга махал'а,
Да иа ни мислям, мале ле,
15 В чарнана зема раcсипна.

10. Докаченъ момъкъ.

1 — Момле ле мари хубава, д'авоіку,
Стани ми порти ютвурй.
— Ни могам, луду да станам, іуначе,
Портинье да ти ютвурьям:
5 Фчѣра сам китки садїла, іуначе,
Ф напата долна градинка.
Та ма іе карсче сакналу, іуначе,
Ни могам, луду, да станам.
Іунак са лъату налѣути, д'авоіку,

10 Нарамй пушка ш'арена.
Утиде ф гора зелѣна, д'авоіку,
И на пушка си думаше:
— Пушку лѣу, пушку ш'арена,
д'авоіку,
Ти ни си мумá хубава,
15 Іам си студѣну жѣлазу.
Ни можиш дума да думаш, д'авоіку,
Ниту с іучинки да гл'одаш.

11. Юнакъ граби мома.

1 Ф Стамббл са конче прудава
За сто Стамбблци іал'ана,
Іал'анье, кара м'аржане.
Никуй са наї'а пинаї'а,
5 Да купи конче хр'анену;
Наї'алу са е, наї'алу,
Адно вдувиче копелѣе.
Три денъа му е вад'ана,
Три парй нѣма ф кес'ана,
10 Халвал'ак²⁾ да му испиїат.
Вась'адна конче хр'анену,
Іуръушен да му скитакса!
Бутна гу с дѣсна зенгїя,
Фаф Вл'ашка земіа утиде;
15 Бутна гу с л'ава зенгїя,
Ду дѣвет гори примин'а.
На краї гур'ана им'аше,
Ду адн'а мала чишмица,
На чишмицана мумица.

20 Мумица вода тóчеше,
Іунак хи тїху румоне:
— Момле ле, мари хубава!
Подаї ми вода студѣна,
Чи сам за вода загур'ал.
25 Немаш ли маїка умр'ала?
За маїчина ти душица.
— Іуначе луду и млáду,
Фчѣра е маїка умр'ала,
Днѣска си іа пугрѣбахме.
30 Та че му вода пудáде.
Іунак вудїца ни фáти,
Іами ми фáти мумица
За дѣсна б'ала рачїца.
Мумица му са мол'аше:
35 — Пусни ма, пусни, іуначе,
Чи ште ма ч'ака бубайку,
За студѣнана вудїца.
Пак си хи іунак думаше:

¹⁾ Искать = раздаване по една, двѣ пари на всички, които съпроводѣтъ мъртвеца до гробищата и присѣтствуватъ при погребението му. Тоя обичай и до днесъ се пази въ нѣколко Ахъ-Челебийски села, въ долината на Черна-Рѣка.

²⁾ Кръчма, черпня слѣдъ пазарлъжъ.

— Момле ле марі хубава,
40 Бала са, момле ле, побачи,
На мбе конче хранену.
И коньому си думаше:

Пѣяни въ с. Долно-Райково (Ахъ-Челебийско).

— Призімаі, кончу, приграбѣаі
И ти си, конче, крадену,
45 И давоіка іе крадена.

12. Златарь и мома.

(Хороводна).

<p>1 Вѣзлу іе Ганье тѣанки ракавье,
Уддѣ заминѣа куимжі Гьоргѣи.
Гана си Гьоргѣу тѣху румоне:
— Оі Гьоргѣи, Гьоргѣи, куимжи
Гьоргѣи!</p> <p>5 Ти са си, Гьорге ле, чулу, пручулу,
Ситну да лѣиш, бѣалу да миш.
Іа ста ти купѣам два драма сребру,
Да ми излѣиш сѣтни синжіре;
Дѣну артѣса, да гу нискриш,</p> | <p>10 Да ми излѣиш рѣсну герданче.
— Оі Гане, Гане, тѣаничку Гане!
Ти са си, Гане ле, чулу, пручулу,
Тѣанку да прѣдѣш, ситну да тѣиш.
Іа ста да мѣнам прис праматѣрье.
15 Прис праматѣрье, прис безергенье,
Та ста ти купѣам ду драм купріна,
Да ми искаиш тѣанки ракаве;
Дѣну артѣса, да гу ни скриш.
Да ми искаиш купринен агѣак.</p> |
|---|---|

(Отъ Гергювица Ерумбукювска въ с. Петково, прѣвъ 1874 год.

3. Пѣсни изъ челядния животъ.

Свадбарски обичаи и пѣсни.

Отъ Велешко.

Събралъ *Ив. Крайничанецъ*.

Най-важнитѣ обичаи при свадбитѣ въ Велешко сѣ слѣднитѣ: *годежъ* (*свѣршавачка*), *строй*, *мѣсенье погачи* (*свакы*) и *сжѣца свидба*.¹⁾

1. Годажъ (свѣршавачка).

На годѣжа дохождатъ въ кѣщата на момата бащата на годеника и стройникътъ (тукъ го казватъ *сводникъ*). Тукъ тѣ се споразумѣватъ съ моминия баща за даровѣтѣ, които момчето трѣбва да даде на моминитѣ роднини: кожухъ (на моминия баща), чехли (на братята ѣ), фесове, шами и др. Ако стане съгласието, и двамата оставатъ да спѣтъ тая „вечеръ“ (нощъ) въ кѣщата на момата. Сутренята тя цѣлува рѣка на момковия баща и му дава тѣзи дарове: кърпа, една кошуля, едно рало гащи и една китка, нанизана съ стари пари, а той пѣкъ въ замѣна на това дава: една шамия, единъ пѣрстенъ и китеа подобна на момината.

Забѣлъжка. Понѣкога при даровѣтѣ момата притура и единъ даръ нареченъ „фѣстанъ.“ Той е направенъ отъ бѣла, тѣнка материя (или платно); горѣ е тѣсенъ, набранъ, а надолу широкъ и увитъ нѣколко пати, та прави едни гънки. — Всичкитѣ дарове, взети педно и увити въ шамия, носѣтъ названieto „*бача*.“

¹⁾ Свадбенитѣ обичаи, които тукъ описвамъ, се извършватъ само въ една часть отъ Велешката кааза, наречена „Клѣпа“, а именно въ селата Войници и Крайници. Тѣзи обичаи въ тази форма сѣ ставали прѣди 40—50 год. Сегашнитѣ свадби по обредитѣ си никакъ не приличатъ на тука-описанитѣ, защото пѣкон отъ обредитѣ сѣ изоставени и даже още продължаватъ да се изоставятъ. Причината на това замѣняване старитѣ обичаи съ нови е близостта на града Велесъ, честитѣ сношения и родински връзки на селянитѣ съ гражданитѣ.